

KS. DARIUSZ LIPIEC
Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL

KS. PROF. DR HAB. ROMUALD RAK
TEOLOGIEM-PASTORALISTĄ DOBY POSOBOROWEJ

Symposium z okazji 10 rocznicy śmierci
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Lublin, 13 listopada 2013 r.

Dnia 24 września 2013 r. minęła dziesiąta rocznica śmierci ks. prof. dr. hab. Romualda Raka. Stała się ona okazją do zorganizowania w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II okolicznościowego sympozjum poświęconego dziełu tego teologa i duszpasterza. Romuald Rak urodził się 29 grudnia 1920 r. w Brzezince, obecnie dzielnicy Mysłowic. Po maturze wstąpił do Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. W czasie wojny został zmuszony do przerwania studiów seminaryjnych, które następnie kontynuował w Fuldzie, Salzburgu, Wiedniu i Linzu, gdzie w 1943 r. przyjął święcenia prezbiteratu. Po święceniach pracował w diecezji katowickiej, kolejno jako wikariusz, kapelan biskupa Stanisława Adamskiego, notariusz w kurii diecezjalnej i sędzia biskupim. W 1947 r. uzyskał stopień doktora teologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Następnie pełnił szereg funkcji w diecezji: był łącznikiem między wypędzonymi biskupami a duchowieństwem diecezjalnym, wicerektorem w seminarium duchownym, redaktorem naczelnym i członkiem kolegium redakcyjnego „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych”, wikariuszem biskupim do spraw zakonnych. W 1959 r. rozpoczął pracę naukową w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie w 1973 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego. W roku 1974 został docentem, a w 1985 r. profesorem nadzwyczajnym. Przez 17 lat był kierownikiem Katedry Organizacji Duszpasterstwa w tym uniwersytecie, a także wieloletnim przewodniczącym Sekcji Teologii Pastoralnej przy Komisji Episkopatu ds. Doktryny Katolickiej.

Pierwsza część sympozjum została poświęcona dorobkowi organizacyjnemu w KUL-u i naukowo-badawczemu ks. prof. R. Raka. Ks. prof. dr hab. Ryszard Kamiński omówił *Wkład ks. prof. R. Raka w rozwój Instytutu Teologii Pastoralnej KUL*. Przedstawił on problematykę badań teologiczno-pastoralnych ks. Raka przed i po osiągnięciu samodzielności naukowej oraz jego wkład w rozwój dydaktyczny i organizacyjny Instytutu Teologii Pastoralnej KUL. Następnie ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak wygłosił referat *Nurt liturgiczny badań naukowych ks. prof. R. Raka*. Przybliżył on pojęcie i teologię liturgii w ujęciu Pastoralisty katowickiego, postrzeganie przez niego roli katedry jako centrum sprawowania liturgii w diecezji, poglądy

na celebracje liturgiczne ze szczególnym uwzględnieniem sprawowania Eucharystii, na celebrację Mszy św. i uczestnictwo w niej wiernych, na świętowanie niedzieli, Triduum Paschalnego, na sprawowanie Liturgii Godzin, pogrzebu chrześcijańskiego oraz nabożeństw ludu chrześcijańskiego.

Referat pt. *Nurt historyczno-pastoralny badań naukowych ks. prof. R. Raka* wygłosił dr hab. Marek Fiałkowski OFMConv. Referent mówił o wykorzystaniu przez ks. Raka metody historyczno-pastoralnej F. X. Arnolda w badaniach teologiczno-pastoralnych. Następnie zapoznał obecnych z publikacjami historyczno-pastoralnymi Księdza Profesora. Kolejny referent, ks. dr hab. Dariusz Lipiec, w wystąpieniu *Nurt teologicznopastoralny badań naukowych ks. prof. R. Raka* omówił podstawy duszpasterstwa w ujęciu Pastoralisty z Katowic, a w dalszej kolejności jego poglądy na duszpasterstwo i działalność charytatywną Kościoła.

Drugą część sympozjum rozpoczął referat ks. prof. dr. hab. Wiesława Przygody, zatytułowany *Wkład ks. prof. R. Raka w rozwój badań nad Eucharystią*. Referent przedstawił jego badania nad rozwojem historycznym rozumienia tajemnicy Eucharystii, teologiczne podstawy kultu eucharystycznego w ujęciu Księdza Profesora oraz jej istotne wymiary. Kolejne wystąpienia były poświęcone jego zaangażowaniu w diecezji katowickiej. Ks. dr hab. Bogdan Biela z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach wygłosił referat zatytułowany *Działalność duszpasterska ks. prof. R. Raka w archidiecezji katowickiej*. Przedstawił on życiorys Księdza Profesora oraz opisał jego zaangażowanie pastoralne w rodzinnej diecezji. Ks. dr hab. Leszek Szewczyk, także pracownik naukowy Uniwersytetu Śląskiego, przedstawił referat *Działalność naukowo-dydaktyczna ks. prof. R. Raka w archidiecezji katowickiej*, w którym omówił jego naukową działalność badawczą, dydaktyczną, organizacyjną i edytorską. Trzeci referent z Katowic, ks. prof. dr hab. Antoni Reginek – pracownik naukowy Wydziału Teologicznego tamtejszego uniwersytetu – zaprezentował *Działalność muzyczną ks. prof. R. Raka w archidiecezji katowickiej*. Przedłożenie to wzbudziło duże zainteresowanie wśród obecnych, ponieważ ta dziedzina działalności ks. Raka jest najmniej znana poza Śląskiem. Referent omówił jego działalność muzykologiczną, redakcyjną i twórczość kompozytorską.

Całości obrad sympozjalnych dopełniły świadectwa dotyczące osoby i działalności ks. R. Raka, mające charakter wspomnieniowy. Ks. infułat dr Rudolf Brom z archidiecezji katowickiej zatytułował swoje wystąpienie *Ksiądz profesor infułat Romuald Rak jakiego znałem*. Ks. prof. dr hab. Henryk Krzysteczko z Uniwersytetu Śląskiego nadał swoim wspomnieniom tytuł *Człowiek głębokiej wiary*. On również dokonał podsumowania sympozjum.

Sympozjum zorganizowane w rocznicę śmierci ks. prof. dr. hab. Romualda Raka miało za cel przypomnienie jego dzieła i ukazanie wkładu, jaki wniósł w rozwój teologii pastoralnej, pracując w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i w archidiecezji katowickiej, jak również jego roli w popularyzacji badań teologicznopastoralnych w Polsce oraz dostrzeżenie form wykorzystania badań teoretycznych z tej dziedziny w praktycznej działalności Kościoła. Referenci i autorzy wspomnień przedstawili ks. R. Raka jako pastoralistę doby posoborowej, który na grunt polski przeszczeptał doświadczenia Kościoła Europy Zachodniej. Czynił to w sposób krytyczny, rozwijając idee sprawdzone i nadające się do zaadaptowania w rzeczywistości polskiej.

Działalność naukową umiejętnie łączył z wieloraką, bogatą w formy posługą pastoralną, wychodząc naprzeciw posoborowym postulatом sprawdzania kościelnej teorii w praktyce i poddawanie doświadczeń duszpasterskich refleksji teoretycznej.

KS. RUDOLF BROM
Katowice

KSIĄDZ PROFESOR ROMUALD RAK JAKIEGO ZNAŁEM

Wystąpienie na sympozjum „Ks. prof. dr hab. Romuald Rak
teologiem-pastoralistą doby posoborowej”

Z nazwiskiem ks. prof. Romualda Raka spotkałem się, mogę powiedzieć, w zaraniu mojego życia, gdyż pochodzę z tej samej co on miejscowości, z Brzezinki k. Mysłowic. Jest ona zlokalizowana niedaleko miejsca, gdzie schodziły się kiedyś granice trzech zaborów, tworząc tzw. Dreikeiserecke, czyli trójkąt trzech cesarzy, nad rzeką Przemszą. Nazwa Brzezinka, w języku niemieckim Bürkental, znaczy dolina brzoź i dobrze określa tamtejsze tereny. Rośnie tam bardzo wiele brzoź. Wystarczy kilka lat, by na jakimś nieuprawianym terenie, szczególnie przemysłowym, wyrósł okazały brzoźowy las. W dziewiętnastym stuleciu w Brzezince i okolicach dynamicznie rozwijał się przemysł. Powstawały kopalnie węgla kamiennego i huta cynku. Na początku dwudziestego wieku, ze względu na kosztowną eksploatację, kopalnie zamykano, a przemysł – szczególnie hutnictwo – upadał z powodu braku węgla.

Brzezinka była związana historycznie z Mysłowicami i parafią myśłowicką. Od roku 1893 posiada własny kościół, a parafię erygował w 1903 r. arcybiskup wrocławski kardynał Jerzy Kopp.

W tej miejscowości w rodzinie organisty i urzędniczki gminnej w 1920 r. urodził się Romuald Rak. W tym czasie w parafii duszpasterzował znany na Śląsku historyk i pisarz ks. dziekan Jan Kudera (1920-1940). Jest on autorem kilku pozycji książkowych, a także wielu artykułów publikowanych w czasopismach świeckich i kościelnych. Zapewne umiłowanie pracy naukowej Księdza Profesora zrodziło się na probostwie w Brzezince, gdzie obserwował zaangażowanie duszpasterskie, ale i naukowe swojego proboszcza. Jak opowiadał ks. prof. Rak, często otrzymywał od ks. proboszcza Kudery maszynopisy, by zrobić korektę jakiegoś artykułu lub całej książki.